

Asia: VN/18125/2025

Ehdotus hallituksen esitykseksi taiteen perusopetuksesta annetun lainsäädännön uudistamiseksi

1 § Taiteen perusopetuksen tarkoitus ja tavoitteet

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti:

Kuula-opiston opettajakunta (jatkossa vain "opettajakunta") katsoo, että ehdotettu muotoilu lain 1 §:stä on ongelmallinen, koska se poikkeaa voimassa olevan lain hengestä ja jättää huomioimatta taiteen perusopetuksen alkuperäisen tarkoituksen.

SML:n tavoin esitämme seuraavan muutoksen pykälän muotoiluun:

Lisäys: "ensisijaisesti lapsille ja nuorille järjestettävää"

Taiteen perusopetus on lähtökohtaisesti suunnattu lapsille ja nuorille. Tämä ensisijaisuus turvaa lasten oikeuden taidekasvatukseen, vahvistaa kasvatuksellisesti turvallista oppimisympäristöä ja antaa opetuksen järjestäjille juridisen perustan priorisoida lapsen etua.

Lapsen oikeuksien sopimus (YK, Artikla 31) sekä Suomen perustuslaki velvoittavat turvaamaan lasten osallistumisen taide- ja kulttuurielämään.

Lasten ja nuorten ensisijaisuus ei kuitenkaan poissulje aikuisten osallistumista taiteen perusopetukseen. Kyseessä on monesti herkkää tasapainottelua, jossa aikuisopiskelijoita voidaan myös ottaa varsinaisiksi opiskelijoiksi kompensoimaan pieneneviä lasten/ nuorten ikäluokkia. Musiikkiopiston ainevalikoimassa kannattaa myös huomioida, että lauluääni kypsyy monesti vasta murrosiän jälkeen, joten erityisesti laulun opetusta palvelisi entistä suurempi määrä aikuisopiskelijoita. Tämä sanamuoto kuitenkin mahdollistaa joustavat paikalliset ratkaisut, kuten

aikuisten mukanaolon yhteisissä kokoonpanoissa tai rinnakkaisessa opetuksessa silloin, kun se palvelee pedagogisia ja taloudellisia tavoitteita. Näin ollen kyse ei ole syrjinnästä aikuisia kohtaan, vaan lasten oikeuden turvaamisesta ensisijaiseen asemaan.

Lisäperusteluna on myös, että lasten ja nuorten ensisijaisuus ei sulje pois aikuisten osallistumista, vaan mahdollistaa paikallisesti joustavat ratkaisut silloin, kun se tukee opetuksen laatua ja tavoitteita. Sen sijaan ensisijaisuuden poistaminen vaarantaa lasten aseman ja voi johtaa ristiriitatilanteisiin, joita yksittäiset opettajat ja oppilaitokset eivät voi ratkaista ilman selkeää lainsäädännön tukea.

Lakiesityksen valmistelussa ei ole tehty lapsivaikutusten arviointia. Tämä on selvä puute, sillä ikäviittauksen poistaminen vaikuttaa lasten oikeuksiin, osallistumismahdollisuuksiin ja pedagogisiin käytäntöihin. Lapsen edun ensisijaisuuden tulee näkyä sekä lain sanamuodossa että sen perusteluissa.

3 § Opetussuunnitelma, oppimäärän mitoitus ja laajuus

Valitse sopivin

En kannata

Muutosehdotus tai muu kommentti

Opettajakunta katsoo, että esitetty oppimäärien supistaminen 1000 tuntiin on ongelmallista.

-Oppimäärän pienentäminen johtaa osaamistavoitteiden laskuun, mikä väistämättä heikentää taiteen perusopetuksen laatua ja pitkällä aikavälillä laskee yleistä musiikin osaamistasoa Suomessa. Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän suorittaminen on tärkeä päämäärä myös niille oppilaille, jotka eivät tähtää ammattiopintoihin. Kun tämä päämäärä voidaan jatkossa saavuttaa selvästi vähäisemmällä tuntimäärällä, on vaarana, että koulutuksen taso yhtenäistyy alaspäin.

-Nykyinen laaja oppimäärä (1300 tuntia) sekä mahdollisuus lisäopintoihin ovat mahdollistaneet korkeamman osaamistason saavuttamisen ja valmiudet syventäviin osaamistasoihin, kuten orkesterisoittoon ja edistyneiden yhteissoittoon. Näiden toteutuminen edellyttää, että mukana on myös oppilaita, jotka eivät tähtää ammattiin, mutta joiden osaaminen riittää näihin vaativiin kokonaisuuksiin.

-Opetukseen tuntimäärästä karsiminen saattaa myös aiheuttaa eriarvoistumiskehitystä, sillä julkisrahoitteisen opetuksen määrän vähentyessä haluttuun soittotaitotasoon pääseminen alkaa edellyttää yksityisellä rahalla ostettujen lisäsoittotuntien hankkimista. Tämä negatiivinen kehitys on jo nähtävissä laajasti Ruotsissa. Kaikessa ei länsinaapuristamme kannata ottaa mallia. Joka tapauksessa soitto-opetuksen tuntimäärän karsiminen tulee toteutuessaan vääjäämättä laskemaan soittotaitotasoa Suomen musiikkiopistokentällä.

-Nykyinen julkisrahoitteinen ja kattava musiikkiopistomalli on mahdollistanut musiikkiopistossa opiskelun, musiikin harrastamisen ja pääsyn musiikkialan jatko-opintoihin kaikille perhetaustasta ja sosioekonomisesta asemasta riippumatta. Opetuksesta karsiminen murentaa tätä yhdenvertaisuutta.

Oppimäärän supistaminen vaarantaa monimuotoisen oppilasaineksen ja korkeatasoisten yhteismusisoinnin mahdollisuudet, mikä heikentää koko musiikkikoulutuksen perustaa. Opettajakunta katsoo, että oppimäärän laajuutta ei tule supistaa. Jos lakiehdotus etenee tässä muodossa, tulee vähintään varmistaa, että koulutuksen järjestäjille jää mahdollisuus tarjota laajempia opintokokonaisuuksia ja tukea niitä oppilaita, jotka tavoittelevat syvempää osaamista tai korkeakouluopintoja taidealojen parissa.

4 § Kunta koulutuksen järjestäjänä

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

-

5 § Koulutuksen järjestämisluvan saanut koulutuksen järjestäjä

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

-

7 § Koulutuksen järjestämislupa

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti:

Nykyisten järjestämislupien jatkuvuus on myönteinen asia. Kuitenkin järjestämisluvassa määräykset opetuksen sijaintikunnista ja opetuskielistä ovat keskeisiä tekijöitä, joilla on suoraa vaikutusta kustannusrakenteeseen. Nämä seikat tulee huomioida jo lupaa myönnettäessä sekä valtionosuuksien laskentaperusteissa. Tällä tarkoitamme riittävää resursointia opetuksen turvaamiseksi sekä suomen että ruotsin kielillä kaksikielisillä alueilla.

8 § Koulutuksen järjestämisluvan muuttaminen ja peruuttaminen

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

-

9 § Koulutuksen järjestäminen ja muu toiminta

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

-

10 § Yhteistyö

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

-

11 § Vastuutehtävä

Valitse sopivin

En kannata

Muutosehdotus tai muu kommentti:

Uusi 300 000 euron vastuutehtävärahoitus ei voi korvata oppilaitosten sisäisiä kehittämishankkeita, jotka osallistavat sekä opettajia että oppilaita ja juurruttavat uutta pedagogiikkaa arkeen. 300k€ jaettuna usealle alueellista vastuutehtävää hoitavalle musiikkiopistolle on varsin pieni summa. Epäilemme, ettei se riitä vastuutehtävien hoitoon lakiesityksessä toivotulla vaikuttavuudella.

12 § Valtion rahoitus

Valitse sopivin

En kannata

Muutosehdotus tai muu kommentti:

Opettajakunta pitää tärkeänä, että taiteen perusopetuksen rahoitus turvaa opetuksen saatavuuden, ennakoitavuuden ja laadun pitkällä aikavälillä. Valtionosuustunnit ovat tähän toimiva rahoitusinstrumentti. Lakiesityksen uudet rahoituskriteerit sisältävät kuitenkin useita musiikin kannalta ongelmallisia kohtia, jotka vaativat korjausta tai uudelleentarkastelua.

Saatavuus:

-Esityksen mukainen saatavuuden huomioiminen väestötappioalueilla on perusteltua, mutta suurin saatavuusongelma liittyy kasvukeskuksiin, joissa musiikin oppilaspaikkoja on suhteellisesti jopa 4–5 kertaa vähemmän kuin harvaan asutuilla alueilla.

-Opetushallituksen selvityksen (2020:4) mukaan taiteen perusopetuksen ulkopuolelle jääneistä hakijoista 61 % olisi halunnut opiskella musiikkia. Tämä osoittaa, että kysyntä kohdistuu nimenomaan musiikkiin.

-Saatavuuden arvioinnissa tulee ottaa huomioon myös alueen lapsimäärän kehitys ja ulkopuolelle jääneiden pyrkijöiden määrä, ei ainoastaan väestön väheneminen. On nimittäin täysin mahdollista, että yhä useampi lapsi ja nuori tahtoo harrastaa taideaineita -- varsinkin musiikkia.

-Erityisesti maahanmuuton seurauksena kasvukeskuksissa lisääntyvät vieraskieliset lapset tarvitsevat varhaislapsuudessa musiikkikasvatusta, joka tutkimusten mukaan tukee oppimisvalmiuksia ja kielenkehitystä. Näin ollen musiikin resurssien vahvistaminen kasvukeskuksissa on yhteiskunnallisesti välttämätöntä. Taideopettajien kykyä ja valmiuksia opetuksen antamiseen englanniksi tai muilla vierailla kielillä (esim. ranska, espanja, saksa, kiina) olisi toivottavaa saada tuetuksi täydennyskoulutuksilla ja lisäresurssoinnilla.

Oppilasmäärä ja oppimäärän suorittaminen rahoituskriteereinä:

-Jos rahoitus perustuu osin oppilasmäärään ja oppimäärän suorittaneiden määrään, vertailutiedon tulee perustua saman taiteenalan tietoihin, ei koko taiteen perusopetuksen lukuihin. Taiteenalojen pedagogiset rakenteet ja siten kustannusrakenteet eivät ole yhteismitallisia.

-Musiikissa yksilöopetus vaatii rakenteellisesti enemmän resursseja kuin ryhmäopetukseen perustuvat taiteenalojen mallit. Oppilasmäärien yhteismitoitus siirtäisi rahoitusta automaattisesti yksilöopetuksesta ryhmäopetukseen.

-Yksilöopetus on musiikissa käytännön sanelema välttämättömyys halutun taitotason saavuttamiseksi. Tämä perustuu musiikin oppimiseen kuulonvaraisesti. Jo pienryhmäopetuksessa opetustilanne muuttuu liian hälyiseksi tuloksellisen oppimisen kannalta. Myös äänenvärien ja -sävyjen hahmottaminen vaativat yksilöopetuksen suomaan työrauhaa.

-Soittimen hallinnan informaatiointensivisyys on niin merkittävää, että siihen liittyvän tietotaidon siirtäminen onnistuu vain mestari-kisälli-tyyppisessä yksilöopetuksessa. Instrumenttiopetuksen muuttaminen (pien)ryhmäopetukseksi tulisi pitkällä aikavälillä romauttamaan soittotaidon tason Suomen musiikkiopistoissa.

-Musiikkiopintojen eteneminen perustuu yksilölliseen oppimiseen ja kestää keskimäärin koko peruskoulun ja toisen asteen ajan (noin 13 vuotta). Tämän vuoksi oppimäärän suorittamisen käyttäminen vertailukriteerinä on musiikin kannalta epäedullista.

-Suoriteperusteisuuden osuuden kasvattaminen pitkällä aikavälillä näin merkittäväksi rahoituksessa (25%) aiheuttaa "suoritustehtailun" vaaran oppimisen syväsuuntatuneisuuden ja kiireettömän luovan oivaltamisen kustannuksella.

-Jotta saavutettavuus ei heikkenisi, oppimäärän suorittamisen mittaamiseen voisi kehittää väliportaita: esimerkiksi 500 tunnin kokonaisuuDET (500/1000/1500) toisivat rahoitusta tasaisin välein ja tukisivat oppilaiden läpivirtausta.

13 § Henkilöstö

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti:

Opettajakunta kannattaa SML:n linjausta siitä, että substanssiosaaminen eli taidealan koulutus on ehdoton edellytys taiteen perusopetuksen opettajille. Tätä ei voida ohittaa, jos tavoitteena on turvata koulutusmuodon laatu ja arvostus. Yksityiskohtaisemmat kommentit ja perustelut kelpoisuusasetuksen 20§ kohdalla.

14 § Oppilaaksi ottaminen

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

-

15 § Oppilailta perittävät maksut

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

-

16 § Oppilaan osaamisen arviointi ja todistus

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

-

18 § Tietojensaanti- ja ilmoitusoikeus

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

-

19 § Koulutuksen arviointi

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

-

Siirtymäsäännökset (lakiesityksen 22-24 §:t)

Valitse sopivin

Kannatan

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

2. Esityksen sisältämä uusi valtionrahoitusmalli. Mitä mieltä olette työryhmän esityksestä:

Valitse sopivin

En kannata

Muutosehdotus tai muu kommentti:

Talousarviomomentti ja musiikin oma rahoitus:

-Musiikilla on vuodesta 1998 ollut oma valtionosuusmomentti (29.80.34), jolla on turvattu yksilöopetuksen vaatima tuntiresurssi.

-Esityksessä musiikin oma momentti poistuu ja kaikki taiteenalat yhdistetään yhteiseen TPO-momenttiin. Tämä vaarantaa musiikin rahoituksen, koska se altistaa tuntien siirtämiselle muihin taiteenaloihin.

-Koska musiikki on yksilöopetukseen perustuvaa ja suurin osa oppilaspaikan ulkopuolelle jääneistä hakijoista kohdistuu musiikkiin, musiikin erityisasema rahoituksessa tulee säilyttää. Sitä paitsi suomalaiset huippukapellimestarit ja -solisti maailmalla ylläpitävät edelleen Suomen mainetta musiikin suurvaltana. Emme kai halua romuttaa tätä positiivista maabrändin osaa vetämällä maton tulevien musiikin huippuosajien jalkojen alta. Nykyinen kattava ja inklusiivinen musiikkiopistojärjestelmä on ollut keskeinen osa näiden huippuosajien kasvattamisessa.

Taiteen perusopetuksen rahoituksen kanavointi:

-Opettajakunta katsoo, että taiteen perusopetustoiminnan valtionrahoitus tulee kanavoida yksinomaan taiteen perusopetuksen lain kautta.

-Nykytilanteessa osa rahoituksesta kulkee myös vapaan sivistystyön (VST) kautta, mikä hämärtää järjestelmän läpinäkyvyyttä, asettaa eri oppilaitokset eriarvoiseen asemaan ja voi ohjata resursseja pois lasten ja nuorten taiteen perusopetuksesta.

-Yhden lain kautta kanavoitu rahoitus turvaa yhdenvertaiset toimintaedellytykset kaikille oppilaitoksille ja vahvistaa lain ensisijaista tavoitetta edistää lasten ja nuorten taidekasvatusta. Lisäksi tämä edesauttaa lain tavoitteena olleen rahoitusmallin yksinkertaisuuden tavoitetta.

Vaikutukset ja riskit:

-Eesityksen mukaan musiikin rahoitus vähentyisi alkuvaiheessa noin 2 %, mutta muiden taiteenalojen rahoitus kasvaisi jopa 7–33 %. Tämä ei ole linjassa opetuksen kysynnän kanssa.

-Lisämäärärahaesityksen toteutuminen on epävarmaa julkisen talouden sopeutustarpeiden vuoksi. Jos lisärahaa ei tule, vaarana on, että uusia toimijoita otetaan vos-rahoituksen piiriin purkamalla nykyisiä rakenteita, erityisesti musiikilta. Tämä olisi ristiriidassa taiteen perusopetuksen kehittämistavoitteiden kanssa.

-Pienten yksiköiden ottaminen vos-rahoituksen piiriin ilman riittäviä resursseja luo pysyvän rahoitusvajeen. Laadukas ja monipuolinen opintopolku edellyttää riittävää volyymia, mikä toteutuu vain vahvoissa yksiköissä, jotka voivat toki olla myös poikkitaiteellisia.

Kehittämisen- ja hankerahoitus:

-VOS-oppilaitokset ovat oman taiteenalan kehittäjiä ja ammattikoulutuksen opiskelijoiden kasvattamisen kivijalka. Hankerahoituksen pirstaloiminen useammalle taholle ei tue kansallista osaamisen kehittämistä.

-Uusi 300 000 euron vastuutehtävärahoitus ei voi korvata oppilaitosten sisäisiä kehittämishankkeita, jotka osallistavat sekä opettajia että oppilaita ja juurruttavat uutta pedagogiikkaa arkeen.

Opettajakunta pitää tärkeänä, että taiteen perusopetuksen rahoitus turvaa opetuksen saatavuuden, ennakoitavuuden ja laadun pitkällä aikavälillä. Lakiesityksen uudet rahoituskriteerit sisältävät kuitenkin useita musiikin kannalta ongelmallisia kohtia, jotka vaativat korjausta.

20 § Taiteen perusopetuksen opettajan kelpoisuus

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti:

Pidämme ongelmallisena asetuksen 20 §:n viidettä kohtaa, joka sallisi kelpoisuuden pelkästään taiteellisten ansioiden perusteella ilman pedagogisia opintoja.

Ehdotamme, että kohta poistetaan tai muutetaan seuraavasti:

“jolla on asianomaisella taiteenalalla saavutettu taiteellinen tai muu ammatillinen ansioituneisuus sekä vähintään 60 opintopisteen laajuiset opettajan pedagogiset opinnot.”

Taiteelliset ansiot eivät yksin riitä opettamiseen, sillä opetussuunnitelmien tavoitteellinen toteuttaminen edellyttää pedagogista osaamista. Pedagoginen koulutus varmistaa, että opettaja kykenee suunnittelemaan, toteuttamaan ja arvioimaan opetusta taiteen perusopetuksen vaatimalla tasolla.

Siirtymäsäännös olisi tarpeellinen: määräaikainen palvelussuhde voidaan mahdollistaa epäpäteville, kunhan he täydentävät kelpoisuutensa esimerkiksi kolmen–viiden vuoden sisällä. Tämä malli tunnetaan jo ammatillisessa koulutuksessa ja soveltuu myös taiteen perusopetukseen.

Oppilaitoksilla tulee jatkossakin olla oikeus asettaa omassa rekrytoinnissaan tiukempia kelpoisuusehtoja. Lain tai asetuksen tulee mahdollistaa tämä harkintavalta.

Mikäli kelpoisuusvaatimuksia heikennetään, vaarannetaan oppimistulokset, koulutusmuodon arvostus ja alan vetovoima myös tulevien opettajien näkökulmasta.

4. Ehdotus asetukseksi taiteen perusopetuksesta. Mitä mieltä olette työryhmän ehdotuksesta:

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti:

Asetuksessa olevat koulutuksen järjestämislupaan liittyvät kirjaukset ovat käypä. Vastuutehtävien kuormittavuus suhteessa niiden rahoitukseen vaikuttavat kuitenkin varsin epäsuhtaisilta, eikä siinä huomioida musiikkiopistoissa meneillään olevia apurahoin tai projektirahoituksen turvin toteutettuja kehityshankkeita tai yhteistyöprojekteja.

Muut kommentit ja huomiot:

Pyydämme, että kommentti aloitetaan viittaamalla työryhmän ehdotuksen lukuun, alakohtaan, kappaleeseen tai pykälään. Jos kommentti ei koske mitään tiettyä esityksen kohtaa, pyydämme, että kommentti aloitetaan sanoilla "Yleinen kommentti"

-

Juvela Anssi

Kuula-opiston opettajat ry. - Suomen Musiikinopettajien Liiton, SMOL:n,
paikallisyhdistys Vaasassa